

Prof. Dr. Nilüfer Kuruyazıcı
İstanbul Üniversitesi
Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Geri Dönüp Baktığımda ***Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*'nin Kısa Tarihçesi**

Elinizde XX. sayısını tuttuğunuz *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, biçim ve içeriğinde bir değişim olmasa da bu kez benim açımdan yeni bir döneme daha giriyor: VI. sayısından başlayarak her sayısına bir makaleyle katıldığım, VII. sayısından bu yana yayın kurulu üyesi, IX. sayısından sonra da 'yazı işleri sorumlusu' olarak yayınlanmasına katkıda bulunduğum dergideki görevlerim bu sayı ile birlikte 'zorunlu' olarak son buluyor. Bu derginin, bilimsel içeriğinden ödün verilmeden yayınına sürdürebilmesi için ne güçlüklerin üstesinden geldiğine VI. sayısından XX. sayısına kadar canlı tanık olduğum için de bugünlere nasıl ulaştığımı siz okurlarla paylaşmak istedim. Çünkü derginin serüveni bir yandan da, bu yıl kuruluşunun 75. yılını kutladığımız İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Batı Filolojilerinin tarihçesini yansıtmaya açısından önem taşıyor.

1933 Atatürk Üniversite reformu ile birlikte Alman bilim adamlarının katkılarıyla kurulan Garp Filolojileri'nin temelini oluşturan Romanistik Bölümü'nün ilk yayın organı 1937 yılında çıkan *Romanoloji Semineri Dergisi* olmuşsa da arkası gelmemiş, bir tek sayıda kalmıştır. 1943 yılında Alman Filolojisi'nin bağımsız bir Kürsü'ye dönüşmesinden sonra 1947 de bu kez *Garp Filolojileri Dergisi* adıyla yeni bir dergi yayımlanmışsa da o da tek sayıda kalmıştır. Sonuçta, Batı Filolojileri içinde günümüze kadar gelebilen en eski süreli yayın, birinci sayısı 1954 yılında çıkan *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi* (*Studien zur deutschen Sprache und Literatur*) olacaktır. İlk dört sayısı 1954–1955-1956-1958 yıllarında Kürsünün hocaları Prof. Gerhard Fricke ve Prof. Burhanettin Batıman tarafından çıkarılmıştır. İlk sayıya baktığımızda, bu iki hocanın yazılarının yanı sıra Kürsü'nün yetişmekte olan genç elemanlarından Safnaz Duruman'ın doçentlik jürisi önünde sunduğu dersin metniyle asistan Şara Bil'in (Sayın) doktora çalışmasının iki bölümünün Almanca olarak yer aldığını görüyoruz. Daha sonraki sayılarda da dergi Almanca ağırlıklı olarak çıkıyor, bazı Almanca yazılar ise Burhanettin Batıman'ın çevirisiyle iki dilde yayımlanıyor. Bu arada Gerhard Fricke, Heinz Anstock gibi o yıllarda Kürsü'de ders veren hocaların yanı sıra daha sonraki yıllarda İstanbul'a gelecek olan Prof.

Ziegler'le Annemarie Schimmel gibi adların da yer alması derginin o yıllarda Almanya'dan beslendiğinin önemli bir göstergesi. Safinaz Duruman ve Şara Sayın'la Burhanettin Batıman'ın yanı sıra Ankara Üniversitesi'nden Melahat Özgü'nün de katılmasıyla ilk kez IV. sayıdan başlayarak Türk yazarların sayısı artmışsa da V. sayı gene Alman hocaların ağırlıklı olduğu iki dilde yazılarla yayımlanmıştır. Bu sayının bir özelliği de yayımlanmasının artık Safinaz Duruman ve Şara Sayın tarafından devralınmış olması ve Kürsü'nün gelişmesinde büyük emekleri geçen Prof. Fricke'ye 65. yaş armağan sayısı olarak sunulmasıdır. Ama 1966 yılında yayımlanan bu sayının ardından derginin yayımına son verilmiştir. Çünkü yayın işleriyle uğraşacak kimse yoktur. Taa ki ben 1975 yılında doktoramı tamamlayıp derginin yayın işlerini üstüme almayı teklif edene kadar... Ancak 1985'de çıkabilen VI. sayı ile derginin basım işi bu arada artık Edebiyat Fakültesi Basımevi'ne geçmiştir. Bundan böyle Alman Filolojisi'nin yetiştirdiği 2. kuşak hocalar olan bizlerin yazıları ağırlık kazanacaktır. VII. sayıdan başlayarak Prof. Mecklenburg (Köln Üniversitesi) ve Prof. Manfred Durzak (Paderborn Üniversitesi) gibi Alman üniversite hocalarının yazı yazmayı kabul etmeleri ise dergiye uluslararası nitelik kazandırma açısından önemli bir olaydır. Şara Sayın'ın 1993'te emekli olması üzerine 1995'te yayımlanan IX. sayı ile birlikte onun yetiştirdiği biz ikinci kuşağın yayın kurulunu oluşturmamız artık Dergide edebiyat ve dilbilim yazılarının yanı sıra yabancı dil eğitiminin de bilimsel bir konu olarak yer almasına ve böylelikle konu yelpazesinin genişlemesine yardımcı olmuştur. Ama o yıllarda birçoğumuzun Alman üniversiteleri ile ilişkilerimiz henüz Almanya'da yayın yapabilecek kadar gelişmemiş olduğu için *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, araştırmalarımızı Almanca yayımlayarak dışarı açılabilceğimiz tek kaynaktı. Buna rağmen derginin 1985'den 1998'e kadar düzensiz aralarla çıkabilmesi ise teknik koşullar yüzündendir. Bu gecikmelere, Dergi yazılarının tamamlanıp Dekanlığa teslim edilmesinden sonra baskı aşamasına ne zaman gelinebileceğinin, baskı işleminin ne kadar süreceğinin hiç belli olmaması neden oluyordu. Çünkü derginin basıldığı Edebiyat Fakültesi Basımevi en ilkel koşullarda çalışmakta ve baskı, harflerin tek tek dizildiği linotip makinesi ile yapılmaktaydı. Bu da her tashihten sonra yeni yanlışların oluşmasına, satırların kaymasına neden oluyor, en aşağı üç tashihten yapma zorunluluğu doğuyor, çoğu zaman benim ve matbaa çalışanlarının birlikte uğraşmamıza karşın sonuç gene de istendiği gibi olmuyordu. Başka matbaaların çoktan bilgisayar tekniğine geçmiş olmasına karşılık Edebiyat Fakültesinin hala bu eskimiş teknikte ısrar etmesi öbür yandan süreli yayınları çıkmaza sokuyordu. **Eğer dergi uzun aralıklarla da olsa kesintisiz olarak yayını sürdürdürebildiyse bu hiç kuşkusuz benimle birlikte büyük özveriyle çalışan**

Edebiyat Fakültesi Basımevi elemanlarının gayretini göstermektedir. Dergimize emeği geçmiş, bugün birçoğu emekli olmuş ya da hayatta olmayan bu eski elemanların adlarını tek tek sayıyordum da burada hepsini sevgi ve saygı ile anmak isterim. Bu zor koşulların aşılması gecikmeli de olsa 1998'den sonra gerçekleşebilmiştir. Artık dergiyi bilgisayar tekniğiyle yayımlamanın kolaylaşarak bir keyfe dönüştüğü günümüzde, geçmişte üstesinden gelmeye çalıştığımız güçlükleri genç kuşaklar bilsin istedim. Şimdi *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*'nin geçirdiği evrimi biçim ve içerik açısından değerlendirmek istiyorum. Yıllara göre üç önemli aşamadan söz edebiliriz:

1. Aşamayı 1954–1966 arasında çıkan ilk beş sayı;
2. Aşamayı benim doçent olmam ve matbaa sorumluluğunu yüklenmemle yeniden çıkmaya başlayan 1985-2001 arasındaki yedi sayı;
3. Aşamayı ise XIII. sayıdan bu yana (2001) hakemli dergi olarak çıkan sekiz sayı oluşturmaktadır.

Bu arada çıkan özel sayılar ise şöyledir:

II. sayı (1955) 'Schiller özel sayısı';

V. sayı (1966) 'Prof. Fricke için 65.yaş armağanı';

VIII. sayı (1993) 'Şara Sayın'a armağan';

XI. sayı (1998) 'Cumhuriyet'in 75. yılına armağan';

XIV. sayı (2002) 'Prof. Safınaz Duruman'ın anısına';

XVIII. sayı (2006) 'Prof. Dr. Yüksel Özoğuz'a armağan'.

Derginin yukarıda sözünü ettiğim 2. aşamasını oluşturan, yükünü ve sorumluluğunu nerdeyse tek başıma yüklediğim sayıların bütün zorluklara karşın bilimsel kalitesinden ödün vermemiş olması ve en önemlisi 1954 yılında yayına başlayan bir derginin 2008 yılına taşınabilmesi benim açımdan gurur verici bir durumdur. Ama öbür yandan *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*'nin, yılda bir çıkan hakemli dergiye dönüşmesiyle ulaşılan 3. aşama derginin biçim açısından da tutarlı, çağdaş görünümlü bir bilimsel dergi konumuna getirilebilmesine yardımcı olmuştur. Yayın işlerinin kolaylaşmış olması, yayımlanacak yazıların sorumluluğunun yayın kurulunun yanı sıra hakemlere de dağılması giderek derginin dış görünüşüyle daha çok uğraşmaya olanak sağlamıştır. Bu konuda artık yayın kurulu üyelerinden Şeyda Ozil'in titiz ve sistemli çalışması, genç bölüm elemanlarımızın da elbirliği ile işin ucundan tutmaları yıllarca özlemine çektiğim ortak çalışma ortamını sağlamıştır. Bu nedenle de XIII. sayı ile başlayan bu üçüncü aşamada derginin giderek kazandığı özelliklere bir kez daha dikkat çekmek istiyorum.

1995de Vancouver/Kanada’da yapılan IVG kongresine yurdumuzdan katılan filologların bildirimlerine toplu halde yer veren X. sayıdan itibaren her sayının bir konu çevresinde odaklaşması öngörölmüştü. Bunu Cumhuriyetimizin 75. yılı anısına çıkan XI. Sayı izlemiş, ardından XII. sayı “Goethe”; XIII. sayı “Avrupa Diller Yılı”; XIV. sayı “Dil ve Edebiyatta Karşılaştırma” konuları derginin birinci bölümünü oluşturmuş, ardından değişik konulu yazılar ve bir de Tanıtımlar bölümü yer almıştı. Konu odaklı birinci bölüm, XVII. sayıdan başlayarak “Alman yazınının ileri gelen yazarlarından, farklı konulardan, farklı düşüncelerden ve farklı bakış açılarından oluşan bir *Dosya* bölümüne” dönüştü. Hazırlanan dosyalar, 100. doğum yılında “Canetti”, ardından XVIII. sayıda 50. ölüm yılında “Brecht”, XIX. Sayıda “Kültürlerarası metin karşılaştırmaları” ve bu sayıda da “Karşılaştırmalı Edebiyat” konusuyla sürmektedir. Değişik kişilerin sorumluluğunu ve hazırlanmasını yüklediği bu *dosya* bölümlerinin önemi, yurtiçi ve yurtdışından o konuda uzman kişilerin seçilerek araştırmalarına yer verilmesinden, uluslararası ve bir bakıma disiplinler- ve üniversiteler arası çalışılmasından kaynaklanmaktadır. Bu da derginin yazarlar yelpazesini genişletmeye yaramaktadır.

Bütün bunları neden anlattım? Yola çıkış amacım gerçi geçmişte çok emek verdiğim derginin yayın kuruluna veda etmektir. Ama geri dönüp baktığımda *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*’nin geçmiş yıllara tanıklık ettiğini gördüm. Gerek bir yayın organı olduğu İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nin geçmişini, gerekse de bugünkü adıyla *Alman Dili ve Edebiyatı* anabilim dalının gelişmesini yansıtıyor olmasını, artık yurtiçi ve yurtdışında çıkan birçok dergiyle yarışabilecek niteliğe gelmiş olmasını Anabilim dalımız açısından bir övünç kaynağı olarak siz okurlarla paylaşmak istedim. Dergiye biçimsel açıdan bakarsak, her sayının bir ‘Sunuş’ yazısıyla okurlara yönelmesinin, ‘Dosya’ bölümünün içerik açısından olduğu kadar görsel açıdan da bir bütünlük oluşturmasının, yazıların konuları arasındaki ilişkiye dikkat edilerek sıralanmasının, alıntı-dipnot-kaynakçaların önceden belirlenen kurallara göre olmasına özen gösterilmesinin titizlikle üzerinde durulduğunu sayabiliriz. Ayrıca ‘Tanıtımlar’ bölümünde yer alan yazıların başlıklarındaki görsel bütünlükle ve XIII. sayıdan bu yana her sayıda kapak resmi aynı tutularak renk değiştirilmesiyle yayının süreli oluşu vurgulanmakta. Dergiye gelen yazıların, yurtiçi/yurtdışı hakemlere gitse de gene de yayın kurulunun sıkı denetiminden geçiyor olması ise dergiye içerik açısından güvenilirlik kazandırmakta. Artık dergide basılan yazıları genç meslektaşların yayın dosyalarında gören jüri üyelerinin de bu durumu değerlendireceklerinden hiç kuşku yok. Tüm bu saydığım yanlarıyla geçmişte nerdeyse tek başıma emek verdiğim *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*’nin bugün olduğu gibi bundan böyle de Şeyda Ozil’in

önderliğinde bölümün genç üyelerinin ortaklaşa çalışmasıyla yayını sürdürüleceğinden ve diğer üniversitelerde yayınlanmakta olan genç dergiler tarafından örnek alınabileceğinden de kuşku yok.